

JÄTEALAN YHTEISTYÖRYHMÄ (6/2022) KOKOUMUISTIO

Aika Perjantai 16.12.2022 klo 9.00-11.30

Paikka Teams ja nh. Julkisuus (Eteläesplanadi 10)

Osallistujat

Paikalla:

Anna-Maija Pajukallio (pj.)	YM
Marja-Riitta Korhonen (siht.)	YM
Ilkka Hippinen	Motiva
Satu-Maija Levón	ETL
Tarja-Riitta Blauberg	YM
Jutta Laine-Ylijoki	KIVO
Liisa-Marie Stenbäck	TYNK
Tuuli Myllymaa	SYKE
Jouni Nissinen	YM
Laura Paloviita	YM

Etänä:

Jukka Kero	Kiinteistöliitto
Juha Laurila	Infra Ry
Teemu Virtanen	PIRELY
Katja Moliis	YTP
Marko Printz	Jätehuoltoyhdistys
Juha-Pekka Salmi	TYNK
Tuovi Kurttio	SLL
Antro Säilä	Suomen Pakkausyhdistys ry
Juha Anttila	AVI
Margareta Wahlström	VTT
Juha Espo	Tilastokeskus
Marja Ola	Kaupan liitto ry
Hanna Salmenperä	SYKE
Airi Kulmala	MTK
Lasse Pöyry	KKV
Merja Torniainen	Ruokavirasto
Juha-Heikki Tanskanen	Suomen Pakkausyhdistys ry
Ilkka Nieminen	Kaupan Liitto ry
Sirje Stén	YM
Aaron Vuola	Metsäteollisuus ry
Mikko Paunio	STM
Henriikka Harinen	YM
Martti Kujansuu	Tilastokeskus
Leena Virkki	Teknoliateollisuus
Malin zu Castell-Rudenhause	VTT
Pekka Vuorinen	Rakennusteollisuus RT ry
Merja Saarnilehto	YM
Laura Idström	ELY-keskus
Sanna Sairanen	Business Finland
Sirkku Jaakkola	YM
Tuulia Innala	Kuntaliitto

1-2. Kokouksen avaus ja esityslistan hyväksyminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen ja esityslista hyväksyttiin.

3. Ajankohtaiset jäte- ja kiertotalousasiat / Anna-Maija Pajukallio YM

Anna-Maija esitteli ajankohtaisia jäte- ja kiertotalousasioita. Esitys saatavissa hankeikkunassa. Kommentoitiin, että taksonomian valmistelu on myöhässä. Valmistelussa avustavan platformin toimikausi oli kaksi vuotta ja se loppui lokakuun lopussa. Uuden platform 2.0:n haku on alkanut, ja se aloittaa työn vuoden

2023 alussa. Samalla ryhmän kokoa pienennetään. Rahoituslaitokset ovat yleisesti sitoutuneita kestäväan rahoitukseen. Rakennusteollisuus RT:ssä on perustettu taksonomiaan liittyvä ryhmä, jossa YM:n Rakennetun ympäristön osasto myös mukana. Raportti on parhaillaan kommentoitavana. Konsultaatio toisen delegoidun asetuksen kriteereiksi ajoittuu ensi vuoden alkuun.

Jätesiirtoihin liittyen kysyttiin, että onko tietoa komission aikeista rajoittaa paperijätteen siirtoja EU:n ulkopuolelle. Lisäksi esitettiin huoli, että jätteesiirtoasetuksen uudistuksessa oltaisiin asettamassa kieltoa loppukäsitteltäväksi vietävälle jätteelle. Jätteesiirtoasetuksen uudistuksen yhteydessä on ehdotettu kiristyksiä EU:n ulkopuolelle vienteihin. Ehdotuksessa viejille asetettaisiin mm. uusi velvollisuus varmistaa ja todentaa, että vastaanottomaassa jätteen vastaanottavat laitokset käsittelevät jätteen ympäristön kannalta hyväksyttävällä tavalla. Uudet ehdotetut vaatimukset tulisivat koskemaan kaikkia jätteitä, eikä pelkästään paperijätettä. Ehdotuksen mukaan loppukäsitteltäväksi jätettä saisi edelleen siirtää toiseen EU-maahan, jos vienti täyttää tietyt ehdot. Eli kategorista kieltoa viedä jätettä loppukäsittelyyn ei ole ehdotettu.

Lopuksi vielä todettiin, että tietojärjestelmiä kehittäminen ja niihin huomion kiinnittäminen on hyvä asia, mutta KEHAN roolia tulee tietojärjestelmähankkeissa tarkentaa. PIRELY:yn tullaan palkkaamaan yksi henkilö tietojärjestelmien kehittämiseen.

4. Vuoden 2021 yhdyskuntajättemäärät / Juha Espo Tilastokeskus

Juha esitteli vuoden 2021 yhdyskuntajättemääriä. Esitys saatavissa hankeikkunassa. Esitys oli hyvin mielenkiintoinen ja herätti paljon keskustelua mm. siitä miten rejektit on huomioitu vuoden 2021 luvuissa ja onko kertoimia huomioitu taannehtivasti. Kysyttiin myös, miten yritysten pakkausjäte on huomioitu tilastoissa. Kommentoitiin myös, että koronavuoden vaikutus on vielä näkyvissä, eli pakkausjätettä oli vuonna 2021 enemmän johtuen mm. nettikaupan kasvusta. Juha totesi, että lukuja tulee vielä analysoida paremmin. Tarkentavia analyysejä voisi tehdä esimerkiksi kaupan osuudesta, eli onko kaupan yhdyskuntajäte ohjautunut polttoon. Rejektiin liittyviä kertoimia ei pysytä taannehtivasti hyödyntämään. Vuoden 2021 luvut on määritetty paljolti uusien rejektilaskentasääntöjen mukaan, eli noudattavat jo suurelta osin uusia rejektilaskentasääntöjä. Tietojärjestelmät eivät vielä pysty tarvittavaa tietoa tuottamaan, mutta tuottajavastuutoimijat ovat toimittaneet tietoa hyvin. Yhdyskuntajätteen määritelmää tarkastellaan edelleen. Nykyään teollisuuden tuotantoprosessien pakkausjätteet eivät ole yhdyskuntajätettä, mutta tukitoimintojen kuten ruokaloiden ja toimistojen pakkausjätteet ovat, ja niiden tunnistamista ja kirjaamista kehitetään. Kesäkuuhun mennessä Tilastokeskus tarkastelee lukuja tarkemmin. SYKEssä on meneillään päivittäistavarakaupan jätekoostumustutkimus, josta saadaan kevään kuluessa lisätietoa kaupan alan energijätteestä. SYKE lupautui tulemaan esittelemään tuloksia jätealan yhteistyöryhmään tulosten valmistuttua keväällä 2023. Pakkausjätteisiin ja pakkauksiin liittyen SYKEssä on meneillään myös ENVECO-hanke. Lopuksi kysyttiin, paljonko yhdyskuntajätteen poltto on lisääntynyt vuonna 2022 energiakriisistä johtuen. Energiatilastoissa luokitukset ovat hieman huonoja erottelemaan jätteen osuutta, mutta jossain vaiheessa tästäkin olisi tietoa mahdollisesti saatavilla.

5. Komission toisen kiertotalouspaketin esittely / Merja Saarnilehto ja Tarja-Riitta Blauberg YM

Tarja-Riitta esitteli pakkaus- ja pakkausjätteitä koskevaa EU:n lainsäädäntöaloitetta (PPWR), jonka jälkeen Merja esitteli EU:n politiikkakehystä biopohjaisille, biohajoaville ja kompostoituville muoveille. Esitykset saatavissa hankeikkunassa. Keskustelu painottui kokonaisuudessaan pakkaus- ja pakkausjätteitä koskevaan asetusehdotukseen. Kaupan liitto totesi, että heillä on paljon kommentoitavaa kierrätysosuuksiin/kierrätyspitoisuuksiin liittyen. Tukkukauppaa edustavilta oli saatu viestiä, että Suomessa olevilla yrityksillä ei ole neuvotteluvoimaa siihen, miten EU:n ulkopuolella pakataan tuotteita. EU:lla kuitenkin yhdessä voisi olla vaikutusmahdollisuus tähän asiaan. Miten käytännössä varastoinnin tulisi tapahtua, että saataisiin palautusta varten tarpeeksi iso kuorma esim. Suomessa? Tähän ei voida antaa täsmällistä vastausta. Vaikka asiassa Suomella ei olisikaan suoraan neuvotteluvoimaa, niin harmonisoidun lainsäädännön kautta neuvotteluvoimaa voidaan saavuttaa.

Kommentoitiin, että artiklassa 34 asetettua vaatimustenmukaisuusilmoitusta tulee pystyä jotenkin valvomaan. Byrokrania tulee lisääntymään paljon myös kierrätysmuovia koskevan kontaktimateriaalilainsäädännön takia. Vuoden 2040 tavoitteet koettiin todella haastaviksi, varsinkin kun koettiin, että kunnollisia vaikutusarviointeja ei ole tehty eikä ole toimivia järjestelmiä. Juomapakkausten uudelleenkäyttö ja –täyttövelvoitteisiin liittyen todettiin, että ehdotuksen myötä siirryttäisiin vanhaan aikaan takaisin. Suomessa luovuttiin lasipullojen laajasta käytöstä ja niihin liittyvistä palautuslinjastoista jo aiemmin. Lisäksi kyseenalaistettiin, miten ympäristövaikutusten arviointi on toteutettu. Ryhmäpakkausten kieltojen osalta todettiin olevan hieman ristiriitaisuuksia elintarviketurvallisuuteen nähden. Tiettyjä tuotteita tulisi pystyä tarjoamaan pienissä pakkauksissa, jotta niitä olisi turvallisia käyttää. Kierrätetyn materiaalin minimivaatimusten tavoitteet koettiin hyvin kunnianhimoisiksi ja mietittiinkin, että ovatko tavoitteet realistisia. Pakkausten digitaalisten merkintöjen siirtymäajan kommentoitiin tuntuvan lyhyeltä.

Eryteisesti huolta herätti ehdotuksessa oleva suuri määrä delegoituja säädöksiä, mikä antaisi valtaa komissiolle. Tämä jättää hyvin epämääräiseksi, millä tasolla nyt säädetään ja kommentoitiinkin, että tämä on huono tapa tehdä lainsäädäntöä. Demokratia vähenee, kun valtaa siirretään komissiolle. On myös huomattu, että komissio ei saa annettua delegoituja säädöksiä määräajassa, ja näin jäsenvaltiot eivät tiedä, miten toimia tietyissä asioissa. Tätä pitäisi jotenkin järkevöittää EU-tasolla.

Kysyttiin, että onko vielä mahdollisuutta vaikuttaa säädösperustaan (asetus/direktiivi). Tarja-Riitta vastasi, että säädöksen muotoon voi vielä vaikuttaa ja osa jäsenmaista onkin ennakkovaikuttanut, mutta ei uskota, että säädöstyyppi tulee enää muuttumaan. Asetus ei kuitenkaan lähtökohtaisesti estä kansallista liikkumavaraa, tuottajavastuun käytännön toteutus on pääsääntöisesti jätetty ehdotuksessa hyvin auki ja jatkossa tulee varmistaa, että kansallisille ratkaisuille on riittävästi liikkumavaraa. Delegoidut säädökset tulee määritellä tarkkaan asetuksessa, ja niiden suuri määrä on yleisesti koettu huolestuttavana. Usein delegoidut säädökset ovat hyvinkin yksityiskohtaista sääntelyä, eli sellaisia asioita, joita olisi hankala asetustasolla säätää. Elintarvikekontaktimateriaaleihin liittyen vastattiin, että kierrätysmuovin käyttö käytännössä vaatisi suljettua kiertoa tai kemiallista kierrätystä. PPWR-ehdotukseen liittyviä kommentteja voi lähettää Tarja-Riitalle sähköpostitse.

6. Akkuasetus / Jouni Nissinen YM

Jouni esitteli akkuasetuksen 4. poliittisessa trilogissa (9.12.2022) saavutettua sopua. Esitys saatavissa hankeikkunassa. Asianmukaiseen huolellisuuteen (due diligence) liittyen kysyttiin, koskeeko se akkujen tuottajia, eli ei valmistajia ja maahantuojia. Ja onko kyseessä maahantuonti EU-alueelle vai jäsenmaahan, jossa tuote myydään loppuasiakkaalle? Jouni totesi due diligencen kohdistuvan ensisijaisesti valmistajaan, eli kaupalle ei tule vastuita. Akun kokoajan tulee tietää raaka-aineketju ja se voi välittää tiedon jakelijoille.

7. Materiaalitori – tietoisuus / Laura Paloviita YM ja Ilkka Hippinen Motiva

Laura piti Materiaalitorista lyhyen tietoisuuskun. Esitys saatavissa hankeikkunassa. Kommentoitiin, että myös tuottajavastuun alaisia jätteitä löytyy Materiaalitorista. Miten Materiaalitorissa huomioidaan, että tuottajilla on vastuu järjestää jätehuolto kyseisten jätteiden osalta. Laura totesi, että aiheeseen liittyvän ohjeistuksen laatiminen on menossa, ja PIRELYltä on pyydetty kommentteja ohjeeseen kyseiseen kohtaan liittyen. Tästä voidaan keskustella myös muiden tahojen kanssa. Tuottajavastuun tulee olla lainsäädännön mukaisesti toteutettu. TYNK ilmoitti kiinnostuksensa osallistua kommentointiin. Materiaalitoriin liittyviä kommentteja ja toiveita voi lähettää Lauralle ja Ilkalle sähköpostitse. Materiaalitorilla halutaan edistää kiertotaloutta ja Materiaalitori onkin nyt myös osa Kiertotalous-Suomi verkostoa.

8. Yhteistyöryhmän jäsenten ajankohtaiset kuulumiset / ryhmäläiset

- Kuntaliitto:

- Kuntaliiton, kuntien, SUP-tuottajien ja YM:n SUP-koostumustutkimushankkeen tutkimukset ja niiden tulokset ovat valmistuneet. Hankkeen raportoinnin viime vaiheen viimeistelyt ovat käynnissä ja tarkoituksena on julkaista kuntien yleisten alueiden kerättyjen ja siivottujen roskien koostumustutkimusten tulokset Kuntaliiton julkaisusarjassa alkuvuodesta 2023.
- Kuntaliiton jätehuoltomääräysten laatimisen ja jätetaksan laadinnan oppaiden ruotsinkieliset versiot on tarkoitus julkaista alkuvuonna 2023.
- SYKE:
 - Syke teettää Taloustutkimuksella tammi-maaliskuussa kaksi kiertotalousbarometria, yrityksille suunnatun ja asukkaille suunnatun. Otoskokona on 5000 molempia. Kyselypohjat ovat jo valmiit, tuloksia saadaan vielä kevään aikana tai viimeistään alkusyksystä.

9. Muut asiat

Lopuksi puheenjohtaja totesi, että ensi vuodelle on kaksi erityistavoitetta; saada lisää ihmisiä kokouksiin paikanpäälle ja retken toteuttaminen. Puheenjohtaja päätti kokouksen.